

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an . . . . . 2 fl.
Pe o jumătate de an . . . . . 1 „
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu și la toate birourile filiale de abonament.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Măcelarilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Lupta tinerimii noastre.

Dintre toate lucrările mari ale popoarelor, lucrări care au avut lipsă de încredere, de oboseală, de lupte mai îndelungate ori mai scurte, mai ușoare ori mai grele, — totdeauna numai acelea au ajuns la ținta lor, numai acelea au putut eși biruitoare, care au avut pe partea lor inimile tinerimii neamului!

Lucru firesc acesta.

Betrânii, cu mintea lor rece, cum păta și pățiți, se sfătuiesc între sine, plănuesc, și arată drumul pe care trebuie înaintat spre țintă, dar' nu totdeauna au și puterea trupească, de a împinge înșiși înainte carul causei pe acest drum, uneori foarte greu și îndelungat!

Partea aceasta a tinerilor este. În ei viețuește puterea, ei trebuie să se însuflească, și lor le rămâne frumoasă chemare de a se arunca în fruntea punătorilor umerului la împingerea înainte a carului dorințelor pentru a căror intrare durează lupta.

Ferice de neamul, care luptând pentru intrarea dorințelor sale drepte și legiuite, are în fruntea sa pe betrâni sfătuind, pe tineri aruncându-se în fruntea celor-ce își pun umărul la împingerea înainte a luptei, ear' poporul de jos, obștea, toiul armatei, urmându-i cu lăpădare de sine pe aceia!

O astfel de luptă poate să fie și grea și lungă; cei-ce iau parte la dinsa

pot să îndure și multe și amare suferințe; luptacilor ei li-se poate întâmpla să poticnească în drum, sub greutatea ce-i apasă, pot să fie și înfrânți pe o clipită, — dar' chiar în clipa poticnirii și a înfrângerii, lumea îi va aplauda și admira, și fiecare poticnire, fiecare înfrângere va fi pentru ei o onoare, o laudă!

Cu atât mai mare îi va fi apoi onoarea când mult suferind, mult desprețuind greutatea și neplăcerile, va ajunge odată mândrul alaiu a atinge ținta spre care a străduit, după care atâta a oftat, și pentru care atâta a suferit!

Potrivind aceste socotințe la lupta națională pe care noi Românii din Ardeal și Țeara-Ungurească o ducem, putem cu drept cuvânt zice:

Ferice de tine neam pătimitor și pentru drepturile Tale luptător!

E grea lupta Ta, dar' sorții isbânzii într'un viitor mai apropiat ori mai depărtat, ai Tei sunt. Căci betrânii Tei se sfătuiesc, tinerii Tei însuflețiți merg pe drumul arătat de ei, și poporul întreg cu lăpădare de sine, cu desprețul batjocurilor și chinurilor, îi urmează!

Dovezi am avut și avem destule că așa e. Dar' mai strălucit ca ori-și-când ni-s'a dovedit aceasta cu prilejul procesului Memorandumului.

Betrânii se sfătuiau cum să susțină cu mai multă vrednicie lupta în fața juraților Unguri; — Tinerii se îngrijeau de a da o strălucire mare procesului, spre

care scop au tipărit și împărțit poporului cunoscutul apel în care îl roagă să vie la Cluj pe 7 Maiu din toate părțile, — ear' Poporul gata și ascultător, ca valorile apelor eșite din alviile lor, ascultând de glasul tinerimii, a alergat la Cluj, și a dat acestei zile o însemnătate și o strălucire neașteptată!

Asta 'i-a supărat pe stăpânitori!

Ei au pornit drept aceea goană contra tinerimii care a adunat poporul. A tras în cercetare pe studenții noștri universitari din Cluj, apoi din Budapesta, pentru acel apel, și le-a nimicit câte o jumătate de an de studiu.

În Cluj au căzut jertfă acestei goane următorii 42 tineri studenți români:

Eugen Pătăcean, Liviu Cigărean, Ioan Corbu, Ioan Coșofan, Vasiliu Crișan, Semproniu Muntean, Valeriu Candrea, Parteniu Barbu, Ioan Bucur, Victor Pop, Ioan Mircea, Nicolau G. Ungurean, Laurențiu Nestor, Iuliu Pipos, Nicolau Stănilă, Alexiu O. Bogdan, Aurel Nichita, Coriolan Meseșan, George Șimon, Romul Pop, George Ciuta, Valeriu Tempea, Ioan Gheție, Iuliu Pop, Vasiliu Orosu, toți studenți în drept; Aurel Maniu, Titu Pop, Valeriu Muste, Sigismund Pop, Emil Chintean, Nerva Moldovan, Valeriu Laslo, Iancu C. Ioanovicu, Iuliu Chitul, Comtantin Titieni, Emil Muntean, toți studenți în medicină; George Vătășan, Ion Brânda, Iustinian Harșa, Aurel Ciortea, Nicolau Tanco, Ioan Iepure, toți studenți în filosofie.

În Budapesta sunt mai mulți studenți universitari români. Aici însă nu

FOIȚA.

Fă-ți datoria!...

„Fă-ți datoria!...“ zice fiecare și 'ntr'un cuvânt le-a înheiat pe toate; Dar' cine-a înțeles se 'ntreabă: „Care?“

Ca om, ce datorie, către cine?...
Și 'n lumea asta plină de păcate,
Când ai greșit? și ce se chiamă „bine?“

Într'a vieții crudă 'ncăierare
Dreptatea celui slab e încălcată
Și pururea stăpân e „cel mai tare“.

De veacuri lumea-i suferă urgia,
Și-atuncia el își face datoria,
Când vezi, că nuse 'ndură nici-odată.

(„Conv. Lit.“)

A. C. Cuza.

Serisoare deschisă

cătră domnul Ioan Pop Reteganul în
Bistrița-Monor.

Stimate Confrate!

Mă întrebi: Ce zic la noua întreprindere literară, ce ai de cuget a porni?

Răspund: Nimic mai frumos, nimic mai nobil, decât bărbăteasca strădanie, ce-ți dai de-a înșira într'o scumpă salbă mărgăritarele literaturii populare române.

E vorba de foaia „Săteanul“, ce ai de cuget a scoate la lumină cu prima Septemvrie a. c. odată pe lună în broșuri de 4—5 coale, cuprinzând literatură populară în prosă și în poezie.

Nu mă indoesc că foaia „Săteanul“ va fi o prea frumoasă și neperitoare cunună, împletită din cele mai gingașe și dragălașe floricele, ce au răsărit și crescut în nobilul piept al săteanului român.

Comori neprețuite zac ascunse în vasta literatură populară, ca și care numai poporul

român — dela fire poet, a știut și știe „păstra cu fală 'n lume“.

A le aduna pe toate acestea și a le scoate la lumină în foaia „Săteanul“, eată o prea nobilă stăruință.

Rămâne numai ca bravii noștri cărturari dela sate să sară într'ajutor cu puternicul lor sprigin moral și material; asemenea vredniciei noștri orășeni să spriginească foaia cu numeroase abonamente.

Revenind la modesta-mi persoană, precum știi deja și până acum, 'ți-am trimis mii de mărgăritare literare populare; și pe viitor asemenea voui culege tot ce pot, precum: poezii, colinde, bocete, snoave, povești, mituri, glume, ghicături, proverbe etc.

Fii sigur că a mea pana până a o-nvîrti, mai pot,

A culege datini, versuri, de datorință îmi socot.

Păucinești, la 26 Iunie 1894.

Salutare și isbândă!
Stefan Țarină, inv.

'i-au mai luat pe toți la goană, căci prea li-se părea lucru deochiat, ci numai pe 11 dintre ei.

Colegii lor români din Cluj, din Budapesta și din Viena ne-luați în socoteala pîrei însă, s'au simțit prin aceasta vătămăți, și toți de pretutindenea s'au înțeleș și au zis: *Dacă pe ei: și pe noi!*

Au alcătuit drept aceea declarația de mai jos, cerend ca alături cu colegii lor, cu frații lor, și ei să fie trași la răspundere, și ei să fie pedepsiți de „dreptatea“ ungrească, dacă pentru așa ceva poate fi cineva pedepsit! Eată frumoasa declarație cu subscrierile:

Declarațiune.

Cu prilejul procesului Memorandului, care unic va rămâne în felul seu, s'a răspândit între poporul nostru un Manifest și un Apel („Popor român!“), în care Tinerimea română 'și-a ținut de sfântă datorință a atrage luarea aminte a părinților și fraților ei asupra acestui proces, și a-i chema să dovedească de nou că una sînt cu conducătorii, și că ale lor sînt plîngerile duse la Tron.

Nu am putut crede nici-odată, că în țeara noastră poreclită „liberală“, astfel de nevinovate scrieri ar pute să fie trase în judecată, și de aceea am aflat de prisos subscrierea lor.

Azi, când vedem semne, că Manifestul și Apelul nostru vor fi trase în judecată, declarăm cu toții, că acele scrieri sînt ale noastre și le-am făcut în toată conștiința că îndeplinim o datorință națională!

Luăm deci toată răspunderea pentru compunerea, tipărirea și răspîndirea lor, declarându ne toți una și deopotrivă răspunzători.

Simțim și o mândrie deosebită, că poporul nostru a înțeleș și a ascultat glasul sincer al fiilor sei și a dovedit în ziua de 7. Maiu și cele următoare, că știe să fie vrednic și aprig luptător al

drepturilor sale naționale. Îi aducem viile noastre mulțumite și de nou îl asigurăm, că și pe viitor vom rămâne credincioși devisei „Totul pentru națune“.

Viena, Graz, Budapesta, Oradea-mare, Maiu—Iunie 1894.

George Adam, stud. jur. în Budapesta, Drd. George Iuliu Anca, medicinist în Viena, Axente Banciu, stud. filos. în Budapesta, Ioan Baptist Boiu, teol. abs., stud. filos. în Budapesta, Drd. Iuliu Chicin, medic. în Viena, Remus Chicin, stud. jur. în Oradea-mare, Paul Chirilovici, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Victor Colceriu, med. în Viena, Drd. Nicolae Comșa, medicinist în Viena, Drd. Alexandru Crăciunescu, medicinist în Viena, Ionel Sever de Colbasi, stud. jur. în Budapesta, Elie Cristea, teol. abs., stud. filos. în Budapesta, Elie Dăianu, teol. abs. stud. filos. în Budapesta, George David, stud. jur. în Budapesta, Simion David, stud. med. în Budapesta, Andreiu Doboși, stud. jur. în Oradea-mare, Vincențiu Marcovici, stud. jur. în Oradea-Mare, Pompeiu Marcu, stud. jur. în Budapesta, C. Mesaroș, stud. techn. în Viena, Iustin Miron, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Florian Muntean, med. în Budapesta, Drd. Ioan Neamțu, jurist în Budapesta, Drd. Corneliu Nyeș, med. în Graz, Victor Onișor, stud. jur. în Budapesta, Aurel Petruș, stud. jur. în Oradea-mare, Aurel Pop, stud. filos. în Budapesta, Victor Poruțiu, stud. jur. în Budapesta, Octavian Proștean, med. în Viena, Ioan Rațiu, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Victor Roșca, medic. în Viena, Corneliu Roșiescu, stud. med. în Graz, Stetan Rozvan, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Ilarian Rusan, med. în Graz, George I. Dogar, stud. jur. în Oradea-mare, Emilian Firesan, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Alexandru Fodor, medic. în Viena, Ioan Gaitin, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Athanasiu Gava, medic. în Budapesta, Procopiu Givulescu, stud. filos. în Budapesta, Andreiu Horvath, stud. jur. în Oradea-mare, Ilie Iancu, stud. med. în Graz, Andreiu Ilie, stud. jur. în Oradea-mare, Valeriu Iovănescu, stud. med. în Viena, Drd. Aurel Lazar, jur. în Budapesta, Dumitru Lupan, stud. filos. în Budapesta, Antoniu Manda, stud. comer. în Graz, Iuliu Maniu, stud. jur. în Budapesta, Traian Șincai, stud. jur. în Oradea-mare, Drd. Alexandru Străvoiu, jur. în Budapesta, Drd. Eugeniu Solomon, medic. în Viena, Valeriu P. Suciu, teol.

abs., stud. filos. în Budapesta, Drd. Ieronim I Tătar, medic. în Viena, Drd. Tit Liviu Tilea, medic. în Viena, Drd. Aurel Tincu de Tinca, medic. în Graz, Octavian Vassu, stud. jur. în Budapesta, Aurel G. Vlad, stud. jur. în Budapesta, Drd. Alexandru Vaida—Voievod, stud. med. în Viena, Drd. Nicolae Vraciu, medic. în Budapesta.

*

În fața acestei curagioase aruncări de bună voe în flacări, chiar acum când prigonitorile cele mai nebune se descarcă asupra poporului Român de pretutindenea pentru mergerea la Cluj, încât ai crede că e potop nu altă, — se întărește ca ferul în noi credința, că întreagă descărcarea urgiei ministrilor ungrești, nu e altceva decât o furtună nebună, slobozită peste edificiul nostru național, furtună însă, care poate să ridice și să spulbere câte o șindilă, câte o țiglă de pe coprișul acelu edificiu, aruncându-o în — temniță, dar' ea nu va putea zguduî din temelii ei puternica noastră zidire națională, și mai virtos nu va pute-o prăbuși și nimici!

Ca ori-ce furtună, va trece și nebuna acesta, și noi vom dura înainte și tot mai strălucită edificarea!

Din Munții-Apuseni.

În Țeara-Moților, în Munții-Apuseni, se petrec în vremea din urmă lucruri, care ne pun pe gânduri. Guvernul ungresec par'c'ar fi voind să spargă cu ori-ce preț acest cuib curat și puternic de românism, cuib în care n'a putut străbate până acum nici o înfruire străină.

Guvernul par'c'ar fi voind acum, ca pe o cale mult mai păcătoasă să cerce spargerea acestei cetăți de Români. Să-i facă adecă, să nu mai poată trăi în ea!

Sermanii Moți au trăit și trăesc mai ales după venitul din păduri, după lucrul cu lemn. Guvernul a început acum a le lua pădurile din mână, oprindu-le folosința, și aducendu-i prin aceasta la sapă de

Femeia înșelată.

Atunci, când D-zeu drăguțul a trimis ursitorile pe pământ, le-a chemat înaintea sa și le-a poruncit: că în de așa se-și întocmească treburile, încât pe tot locul să întolcească unul bun cu unul rău; adecă unde va fi un bărbat nevrednic să-i câștige o femeie mai vrednică; așa s'a întemplat apoi, că harnica Sanda din Robești 'și-a căpătat de bărbat pe un „lasă-mă lăsate-oi“, după-cum am zice noi. Dînsa de când se crepase de ziua până-ce noaptea își trimetea aripile sale întunecoase nu mai avea odihnă; mai una mai alta isprăvia, el apoi se omora mai cu urtutul mai cu șezutul. Sanda ca femeile cele „bune găzdoaie“, după-ce 'și-a țesut tot tortul de astă-toamnă, și după-ce 'și-a înălbit pânza, s'a apucat să fiarbă poame în zăhar, după-cum vîzuse mai deunăzi la oraș. Bărbatul seu cel fără de lucru tocmai când ea așează dulcețurile acelea prin sticle, întrebă muierea ca să nu tacă: Da ce hărnuiești? „D'apoi nu vezi tu“ — îi răspunse muierea — căți cloțani

sînt în ocolul nostru, și pe seama lor am făcut leacuri“. Nu mult după aceea datorința o a chemat pe femeie la tîrg, și ca bărbatul ei să nu stee cu mâinile în sin, până-ce ea umblă la tîrguite, 'i-a lăsat cei 20 de pui de corcodină, cu care se se ducă la pășune și de care să grijască ca de ochii din cap, nu cumva să lipsească vre-unul; că dacă va lua uliul din ei, apoi să facă bine să nu o aștepte acasă. El apoi s'a și dus cu puii, dar' pe drum s'a tot socotit cum ar fi mai ușor să grijască de ei, și așa pe când ajunsesse la pășune a luat o sfoară subțire și a legat toți puii deolaltă. Voios cum era s'a retras la umbra unei tufe de unde cu priviri vesele se uită cătră uliul, care atras de mulțimea puilor s'a lăsat tocmai în mijlocul lor și alta și nimica haid cu ei în slava tatălui. Bărbatul care în gândul seu își inchipuia vreme bună înainte de a se însenina cerul, s'a cam mai luat la fugă după uliu, dar' vorba aceea: „înzadar alergii după căruța, care nu te așteaptă“, s'a isbăvit; căci omul nostru fără pui a rămas. Ce era acum să facă dreptul

lui Dzeu, decât el de voia lui să se trimită pe cea lume. Așa s'a întemplat apoi, că aflând sus pe poliță leacurile anume pentru cloțani gătite, le-a mâncat și fiindcă acum avea să moară, nu care cumva să pice de pe picioare s'a dat jos pe dungă și 'și-a scaldat amarul vieții în un dulce somn. Cătră seară a nimerit femeia acasă și mirată că de ce bărbatul seu zace pe pământ, îl îmboldește cu piciorul, dar' el strigă cât poate că „dă-mi pace nu vorbi cu morții! Bine — zise dînsa — dar' tu nu ești mort!? Cum să nu, că doară puii 'i-a mâncat uliul ear' eu, ca să nu mai dau față cu tine, am mâncat leacurile cloțanilor și așa am murit.

Pe femeie o a umflat risul, totuși ca altădată asemenea necălituri să nu 'i-se mai întemple, 'și-a pus bărbatul de toată noaptea 'i-a stat într'un picior înaintea sa.

Sibiu, în Iunie 1894.

Eugen T.

lemn, la bățul de cerșitor, — ca doară doară siliți să se vadă a-și părăsi patria spre paguba neamului nostru, și a-și căuta alta nouă.

Oprirea aceasta a pădurilor a des-nădejduit pe oameni, ca un lucru ce le astupă singurul izvor de traiu, și când au eșit ici-colo ca să pună tablele de oprire pe păduri, oamenii, des-nădejduți, au încercat să le împedece, ca pe unele ce le răpesc din mână averea ce de zeci de ani o au stăpânit neturburați de nimenea.

Despre două astfel de întâmplări și urmările lor, primește „Tribuna“ următoarea scrisoare de lungă Câmpeni, în Munții-Apuseni.

În săptămâna trecută, Mercuri, au venit în comuna Neagra un inginer, cu pretorul suprem din Câmpeni, forestierul erarial și comunal, 12 gendarmi înarmați și un cadet dela gendarmi, ca să pună hotare pădurii comunale, oprind pășunatul proprietarilor comunei. Sătenii nu s'au învoit la asta cu nici un preț. Gendarmii au voit să întrebuițeze arma și pe aci era să se întâmple măcel, dacă cadetul dela gendarmi nu se împotriva. Comisia în urma acestei împotriviri a poporului, s'a împărțat din comună numai decăt.

Urmarea a fost, că gendarmii s'au ivit mai târziu în comună. Noaptea din 21 Iunie a. c. pe la 12 oare au început să bată pe la ușile oamenilor; ba au spart și ușile, încât băgaseră spaimă în toți sătenii. Gendarmii străbătând cu puterea în casa unui om bătrân de 90 de ani, i-au spart ușa, i-au tras din pat și i-au trîntit jos și au început a-l chinui încât a fost și bolnav. La vre-o câțiva de asemenea au spart ușile și la toți aceia, unde bărbații nu erau acasă, ci la munte cu vitele, încât pe femei și copiii lor îi apucase spaima ca pe timpul vandalilor.

12 inși sunt băgați în temnița din Câmpeni; 80 de soldați au fost trimiși pe capul oamenilor, pe lângă toate-că s'au făcut încercări serioase din partea fruntașilor, ca să nu li-se trimită miliție pe cap.

Altă întâmplare. În Muntele Dobrin, la moșia contelui Andrassy, au fost cinci oameni dela Scărișoara cu carele după lemne. La reîntoarcere i-au oprit pe oameni 2 gornici de ai contelui, unul Român cu numele Mitrea Huțului din Albac, și celalalt Ungur, și li-au

poruncit ca cei 30 de boi ai lor să-i mine îndărăt, sub cuvânt că au fost în pădurea contelui.

Oamenii au tăgăduit a fi făcut cu boii lor stricăciune în pădurea contelui și n'au voit să se reîntoarcă. Gornicul Mitrea Huțului i-a apucat pe unul de grumazi, ear' gornicul de ungur i-a lovit cu patul puștii peste spate.

Vezându-se atacat în viața sa, s'a smuncit și a fugit. Gornicul de ungur a împușcat după el și 11 gloanțe au intrat în soldul pictorului stâng. I-a rănit atât de grozav, încât omul e în neputință de a mai lucra. Omul e tată la 4 copii. Omul rănit e din Scărișoara și îl cheamă Ioan Danciu Ciciolea. Martori că i-au rănit sînt Nănuțul Achimului și Petru Trif al Nuțului din Albac.

Gornicul de ungur a cunoscut și el fapta sa înaintea martorilor Nicolae Pleșa al lui Ferheț, Petru Pleșa Măgariu, George Pleșa al lui Ferheț și George Lazea al Denți din Albac și a altor 12 inși tot din Albac, și i-a promis rănitului, că îi dă despăgubire pe zi 1 fl. 50 cr. numai să nu-l pîrască.

*

Eată ce se petrece în țeara sërmanilor nostri frați Moși. Eată cum se poartă față cu ei cei-ce în slujba statului stau! Și acestea abia sînt două din zecile de întâmplări de acest fel. Până când vor putea încă oamenii răbda, și ce va fi când nu vor mai putea răbda, — nu știm. Ne temem însă de ce atunci se va întâmpla, și înțeleptul guvern unguresc să aibă răspunderea!

Sadi Carnot.

Acesta e numele președintelui Republicii Franceze, omorît săptămâna trecută în Franția.

Înainte, unele deslușiri.

În Franția, care e o țeară mai puternică ca întreaga împărăția noastră, (Austria cu Ungaria la un loc) — nu are și nu vrea să-și țină împărat, căci împărăția trece prin moștenie, din tată în fiu, și așa totdeauna aceeași familie e în fruntea țării. Frații nostri Francezi zic: Voim Republică, adică o astfel de întocmire, unde cap al țării să poată fi ori-cine pe care îl voeste țeara, și nu pe viață, ci pe

vreame mai scurtă și până el să bucură de încrederea țării; mai mult nu!

Acest mai mare al țării, este așa numitul *Președinte al Republicii*. Lucru hotărît dar, că președintele republicii, deși nu poartă numele de „Împărat“, este aceea ce „Împăratul“ e la noi.

Sadi Carnot se numea cel din urmă președinte al republicii franceze, de care e vorba.

El era foarte iubit de poporul franțuzesc.

Era un om cu inimă nobilă, darnic și bun. Pe șapte ani fusese ales, și acesta era tocmai al șeptelea an al șederii sale în scaun.

La Lyon, mare cetate franceză, orașul în care *Sadi Carnot* s'a născut, s'a întocmit o expoziție de industrie, adică un fel de mare târg, în care să fie puse spre vedere și vânzare cele mai alese lucrări ale meseriilor, din care să se vadă până unde a înaintat măiestria.

Carnot se hotărise să meargă și el la Lyon, ca să-și mai cerceteze orașul nașterii sale. El a fost primit cu nespuse de mare însuflețire de către locuitori, ca un împărat.

Carnot sosise încă Sâmbătă la 19 Iunie în Lyon, însoțit de ministrul *Dupuy*, spre a deschide sərbătorește el însuși expoziția.

Duminecă în 20 Iunie a luat parte la deschiderea expoziției și după aceea la banchetul dat în onoarea lui în palatul camerei de comerț. După banchet, care se sfîrși pe la 9 seara, presidentul urcându-se în trăsură împreună cu primul ministru *Dupuy* și prefectul *Rhône*, porni la teatru, spre a fi de față la reprezentația de gală.

Când trăsura trecea tocmai pe dinaintea palatului camerei de comerț, deodată se re-
pede un om asupra trăsurii și se urcă pe scară. Treccătorii vîzură cum presidentul căzu înapoi pe perimile trăsurii palid ca moartea. Mulțimea năvăli numai decăt asupra străinului. Prefectul de *Rhône*, care ședea alături cu *Carnot*, doborî cu o lovitură de pumn pe miserabilul la pămînt. Polițiștii numai cu mare năcaz au isbutit să scape pe ucigaș de furia mulțimii. La oarele 11^{1/2} noaptea s'a luat protocol cu el. Numele lui e *Cesario Giovanni Santo*; e de 22 de ani și de naștere *Italian*. Carnot a murit la oarele 12 și 55 minute după miezul nopții.

Știrea despre moartea lui *Carnot* s'a răspândit îndată după miezul nopții prin foi tipărite anume. Știrea a stîrnit cea mai adîncă durere și groază.

Ieneșel cel frumușel.

— Baladă. —

Culeasă de *Ioachim Radulovici*, din *Crocina*.

Prepurta se prepurta,
Și cu fală îmi pășa,
Cu muguțul porumbior,
Cu căpăstru de șinior,
Cu trei pene 'n comonac,
Prin oraș prin Celigrad,
Cât de lung și cât de lat
Fără frică de soldat,
Mândru june Moldovan;
Ieneșel cel frumușel,
Frumușel și tinerel,
Parcă-i tras printr'un inel.
C'o mână ținea de frîu,
Cu alta sabia 'n brîu.
De frumseța ce-o avea
Tot orașul se mira,
Fereștile deschidea,
Toate fetele-l privea,
Dar' nime nu-l cunoștea,
Fără Iliana lui Bogdan

Că-l știa că-i Moldovan.
Ea din gură-așa-i grăia:
Ieneșele Dumneata!
Ești din fruntea de voinici;
Dacă ai ajuns pe-aici,
Vino dar' și pe la noi
Să ne iubim amîndoi,
Se-mi dai prunc în eroiul tîu,
Să nealece murgul meu.

Ieneșel se ntorcea
Și din gură-așa-i grăea:
Iliană Iliană!
Eu la tine aș veni,
Dar' mî tem că voiu peri,
Tăiat cu murguțul meu,
De Bogdan bărbatul tîu.

Dar' Iliana îi grăia:
Ieneșele! nu te teme
Că Bogdan s'a dus în fene,
Cu oștea în bătălie
Și nu-l mai vezi în vecie.

Ajungînd oștea turcească,
Dumnezeu să-l prăpădească.

Ieneșel când auzia,
La Iliana se ducea,
Murgul în grajd îl băga;
Fîn de flori îi presera.
Iliana 'n cale îi eșea,
Și de mână îl lua,
Și în casă îl băga,
Cu blîndețe-l sêruta
Apoi ea mi-l întreba:
Vom cina, ori ne-om culca?
Ieneșel atunci zîmbea,
Și din gură-așa îi grăea:
De culcat nu ne-om culca,
Ci mai bine vom cina.
Când Ieneșel petrecea
Eată și Bogdan sosea,
Și la poartă tăbêra,
O bătea, o scutura,

Se zice, că ucigașul ținea într-o mână o rugare și în cealaltă pumnul (cuțitul). Carnot a fost dus în grabă la prefectură, unde au fost chemați în grabă cei mai vestiți doctori din Lyon.

La teatru se aștepta cu neastâmpăr sosirea lui Carnot, când deodată se răspândește vestea că Carnot a căzut jertfa atacului. Femeile pline de groază, începură se țipe, la 9 oare și jumătate sosi Dupuy cu prefectul la teatru. Mulțimea striga: „Să trăească Carnot!“ Dupuy răspuse: „Nu strigați, Presidentul în această clipă a căzut jertfa unui atentat“. Cuvintele ministrului-president au născut o spaimă de nedescris! Din toate părțile răsunau strigăte de răsbunare. Prefectul intră după aceea în teatru și vesti celor de față întâmplarea dureroasă. Spaima a fost și aici îngrozitoare. Toți strigau: *răsbunare!* Prefectul numai cu greu putu vesti, că în urma îngrozitoare întâmplări reprezentația nu se va ține. Publicul părăsi teatrul plin de groază.

În aceeași noapte a fost vestită soția lui Carnot, care a plecat de loc din Paris la Lyon cu fiii sei.

Pe când a sosit 'l-a aflat pe iubitul seu soț mort.

Carnot a murit pe un pat de fer, care a fost așezat în grabă între două ferestri ale odăii sale de locuit, la picioarele patului de onoare ce era pregătit pentru el.

Mii și mii de telegrame de mângâiere s'au trimis soției răposatului și Terii-Franțuzești, din toate țerile, dela toți împărații și regii și dela toate popoarele. —

Din Sibiu încă s'au trimis două telegrame de acest fel, franțuzește scrise, una în numele presei (a foilor) române, alta în al Poporului — Român.

Nu se știe încă miserabilul de ce a omorât pe Carnot. Nu spune. A zis că va spune numai în fața juraților în ziua judecării. Dar' e ca știut că 'l-a omorât, fiindcă el e anarchist, adică din acel fel de oameni nebuni, care doresc să nu mai fie în lumea aceasta nici un fel de stăpânire de om peste om, ci să trăim și noi ca arborii, ca ierburile, ca plantele.

Mercuri în 15/27 Iunie, dieta franceză cu casa „magnaților“ lor, intrunite în congres, a ales nou președinte pe Jean Cassimir Perier.

Voci străine

despre

suferințele noastre.

Trăim zile de mare sbucium.

Fiecare zi aduce cu sine noutatea sa, care de care mai punătoare în uimire a lumii. Când din o țară când din alta, firul telegrafic cu iuțea fulgerului împărtășe știri zguduitoare de suflet.

Și-ți vin aceste știri tocmai ca și cum te-ai fi aflând noaptea pe vreme de bătae, în mijlocul unei văi odihnind în lagăr, și deodată din tăcere și din întunec, te isbesc când din o parte când din alta bubuituri de tunuri împărțitoare de moarte.

Publicul cetitor astăzi nu mai știe asupra cărei întâmplări se-și îndrepte mai ales privirea, luarea aminte.

Lupte peste lupte, frecări peste frecări. Lanț întreg de mari întâmplări. O învălmășală, o îmbulzală, un toiu grozav.

Numărul trecut al „Foi Poporului“ am fi putut să-l îmbrăcăm în negru, de mulțimea veștilor rele ce a trebuit să împărtășim cetitorilor! Nelegiuiri, opreliști, prigoniri, chinuri, omoruri, și altele!

Între astfel de împrejurări dobândesc îndoit în greutatea lor, vocile ce se ridică din partea străinătății privitor la suferințele noastre a Românilor de sub stăpânirea ungurească.

Toate întâmplările mari a săptămânilor din urmă însă, n'au fost în stare a abate luarea aminte a foilor străinătății de către noi și suferințele noastre. Ele scriu mereu despre noi.

Astfel spre pildă, ziarele franceze „La Justice“, „Le Temps“, „Journal des Débats“, „La France“ și „Republique française“ în săptămâna trecută înferau cu vorbe foarte aspre porunca ministrului unguresc HIERONIMI, care oprește lucrarea mai departe a comitetului partidului român național. De asemenea o mulțime de foi engle-

zești, belgiane, germane și italiene se ocupă cu această poruncă volnică a ministrului unguresc de interne.

Luăm câteva pilde:

„Katholische Vereinsblatt“ din Viena, scrie mai zilele trecute despre lupta noastră națională. Sub titlul „Timpuri primejdioase“ numita foaie zice:

„Dar' să ne ocupăm și cu „frații“ noștri de dincolo, cu Maghiarii. Prea „dragi“ nu pot fi nimăru. Ei au prea multe însușiri orientale-jidane. Ei cunosc acum numai politica stirpării de când cunoscuții oaspeți Fidani dau tonul între ei, și de când ei sunt siliți a ține pe un Kohn, Lilienstein, de un curat Széchenyi și Eszterházy (adeică pe Fidani de Unguri curați!) etc. În ultimul proces al Românilor ei au osândit și astfel de bărbați, care s'au adresat numai cu rugare către Domnitorul lor. Un proces ca cel din Cluj n'a mai fost în lume! Maghiarii înșiși au o istorie înderătel lor, în care au fost să fie stirpiți naționalicește. Prin învingerea armelor prusiene la Königgrätz ei au scăpat nenimiciți din marea primejdie. Maghiarii încă au suferit. 'I-au închis des și pe ei. Însă nici unuia nu 'i-s-a întâmplat nici un rău, dacă s'a rugat de regele. Această vedere pe seama lumii a fost dat ministrului Wekerle să o facă! Astfel de lucruri, firește, se pot întâmpla numai în Marocco sau în Nordul dela Sombesi“ etc. (adeică între sêlbateci!)

„Massager D'Athenas“, foaie din îndepărtata Țeară Grecească, de unde încă n'am mai auzit răsunând voci pentru noi, scrie mai zilele trecute un articol despre noi, în care vorbind despre procesul Memorandului, sfirșește zicând:

„Tribunalul a dat în urmă sentența. Ea a provocat în Europa o scârbă adâncă și va face cel mai mare rău numelui de cavalerism și „dreptate“ a Ungariei.

„Acele osândiri sânt rușinea guvernului maghiar. Istoria le va înfiera cu cea mai mare asprime și va pironi la pilori pe ministrii care le-au rînduit pe judecătorii care le-au dictat!“

„Il Diritto“, foaie italiană, ce ese în Roma, scria sub titlul: „Osânda dela Cluj“, între altele, următoarele:

Și din gură-așa grăea:
Iliană, doamnă Iliană!
Și frumoasa mea cocoană!
Ea deschide-mi porțile
Să intru cu oștile,
Ca să-mi văd ear' căsile.

*

Și Iliana prăpădită,
Și de frică năbușită,
Ce să facă vai de ea?
Nouă lăzi ce le avea,
Pe toate le deschidea
Pe Ienășel încuea
În lada cu gălbeniori,
Pe deasupra cu scrisori.
Dar' oastea n'o suferea
Că prea mult pe-afară sta.
Atuncia domnul Bogdan
Făcea pumnul buzdugan,
În poartă cu el dădea
Poarta n nouă părți sărea,
Ostea peste ea trecea.
Dar' în grajd ce 'mi-ș afla?
Cal străin de curtea sa!

Mănios în casă intra:
O Iliană draga mea!
Spune-mi drept,
Ce te întreb:
Ienășel cu murgul seu,
Ce caută în grajdul meu?
Ear' Iliana 'i răspundea:
El la noi s'a abătut,
Și prea mult vin a beut,
Și pentru-că n'a plătit;
Eu murgul 'i-l-am oprit.
Bogdan atunci fi zicea:
Eu 'ți-aș crede și nu prea,
Ce îmi spui acum Iliană, —
Că te știu că ești vicleană!

*

Bogdan prin casă umbla,
Sabie 'n cui 'mi-ș afla,
Apoi eară întreba:
Dar' apoi sabia lui
Cum de-o văd aici în cui?
Masa ce-'i așa gătită?
Ca o grădină n'florită!
Și Iliana-'i răspundea,
O, Bogdane dragul meu!

Am știut de drumul tău,
Că acasă ai pornit,
Și eu masa 'ți-am gătit.
Și Bogdan ear' întreba:
Dar' să-mi spui nevasta mea!
Ce 'ți-i pèrul fușturat?
Fața cine 'ți-a mușcat?
Ear' Iliana 'i răspundea,
Eu cu mâțul m'am jucat,
Și în joc m'a sgăriat.
Dară Bogdan fi zicea:
Dă-mi tu mie cheile,
Să deschid eu lăzile,
Ca să-mi plătesc oștile;
Ce 'mi-au scutit zilele.
Iliana-atunci fi răspundea:
Știi Bogdane Dumneata!
Coconașul s'a rugat,
Eu cheile i-le-am dat,
Cu ele 'și-a petrecut,
Și nu știu ce le-a făcut.

*

Și Bogdan se mânia,
Nouă fauri aducea,

DI Imbriani a cerut ca din parlamentul italian să se trimită națiunii latine din Dacia un cuvânt de încurajare și apoi o mândră protestare în contra judecătorilor, care voesc să lovească în cugetarea și naționalitatea unui popor, care nu vrea să se lase a fi nimicit și care cere numai slobozenie deplină de a-și desvolta vieța sa. De bună-seamă dl Imbriani a tălmăcit prin asta simțământul tuturor Italianilor față cu osândiții politici români. Procesul dela Cluj a fost o adevărată încurcare a legii. Este straniu, ca guvernul din Budapesta să nu înțeleagă greșeala, care se săvârșește în Transilvania printr'un procuror de stat și judecători „zeleși“.

Maghiarii, care au dreptate ca să țină la prietenia Italiei, nu trebuie să uite, că Românii sânt *latini, ca și Italianii*, și că acestia din urmă, potrivit legii naturii și a familiei, trebuie să-i iubească. Deci, ori-ce înțelepciune pentru viitor trebuie să sfătuească pe Maghiari, ca să guverneze *cu libertatea și cu cinstirea neamului lor* pe Românii supuși statului maghiar.

O rugare ferbinte.

Comitetul parochial al comunei bisericesti gr.-or. Cebea, publică o rugare către toți creștinii binevoitori și îndurători, de a întinde mâna de ajutor comunei bisericesti da acolo, întru zidirea unei biserici cuviincioase și potrivite locului și timpului.

„Întreit sfânt este locul acesta — se zice în apel — de-oare-ce în apropierea nemijlocită a bisericii vechi, pe care loc se zidește cea nouă, se înalță falnicul stejar secular, numit „GORONUL LUI HORIA“, sub ale cărui ramuri viguroase juraseră triumvirii nostri naționali, că vor lupta luptă vitejească, ca astfel prin moartea lor să asigure vieța urmașilor lor și să schimbe soarta, asuprită a neamului român! Tot sub acest goron pausează odihna de veci osemintele prefectului AVRAM IANCU, regele munților, ale cărui fapte eroice trebuie să fie cunoscute fiecărei suflări românești și se vor eternisa în curând prin monumentul, ce poporul recunoscător i-l va ridica“.

Din parte-ne nu putem din deajuns îndemna pe toți cei-ce numai pot, să tindă mâna de ajutor numitei comune bisericesti de a ridica o biserică cinstită acolo unde la timpul se va înălța și pomposul *monument al lui Iancu!*

Să fie acel loc sfânt și nouă atât de scump, în toată privința vrednic de a ne mândri cu el un neam întreg!

Comuna bisericască gr.-cat. *Noul-săsesc* (lângă Sibiiu) de multă vreme este în mare strimtorare din pricină, că biserica veche pe care o avea, este căzută în ruină, ear' puterile materiale ale credincioșilor nu le iartă să-și poată zidi o nouă biserică cinstită, potrivit cu vremile înaintate pe care le trăim.

De aceea încă în anul trecut s'a făcut prin foi apel, rugare către binevoitorii cetitori să se milostivească a dărui care cât îl trage inima întru ajutorarea numitei comune bisericesti la ridicarea noiei sale biserici. Foarte puțini însă au răspuns rugării. Aproape nimenea!

De aceea, prin acestea se refnoește aceeași rugare, și redacțiunea „*Foia Poporului*“ îndeamnă și ea pe cinstiții cetitori cu dare de mână a veni în ajutorul lipsitei comune, și a dărui după putință ajutoare pentru ridicarea locașului lui Dumnezeu în zisa parochie. Bani pot fi trimiși și la administrația „*Foii Poporului*“, care la rîndul seu fi va transmite comitetului parochial din *Noul-săsesc*.

În același scop face apel la bunăvoința creștinilor și comitetul parochial gr.-ort. al comunei bisericesti din *Maerele Timișoarei*, care dorește a edifica o nouă biserică, dar' parochia e lipsită de mijloacele de ajuns pentru a zidi un locaș d-zeesc, potrivit timpului și locului.

Evlavioșii dăruiitori să binevoească a trimite ajutoarele la adresa comitetului parochiei gr.-ort. din *Maerele Timișoarei*.

SCRISORI.

Bine și rău!

Apoldul-mare, Maiu 1894.

Onorată Redacțiune!

Comuna *Apoldul-mare* zace între dealuri și ca atare încungiurată de *umbra* încât până bine de curând nu prea putea străbate din nici o parte o rază de lumină!

Dar' totuși au străbătut o rază, care a luminat dela întâiul om până la cel din urmă. Și cum?

De când cu mult prețuita noastră „*Foia Poporului*“, cea atât de ieftin dată, au prenumărat-o mulți din poporul de rînd, și așa cu cetitul, cu întrebatul, pe unul pe celalalt, vedeau oamenii numai că tot cu încetul scade umbra cea groasă care sta înaintea lor, făcând cale la lumina cea adevărată ce a strălucit din „*Foia Poporului*“.

Noi sîntem puțini Români la *Apoldul-mare*, dar' care sînt stau binișor, și în ori-și-care se află un simț de Român, care în toată vremea s'ar pute jertfi pentru a sa scumpă națiune, dară sînt toate înzadar, dacă unul s'a aflat care voește a amăgi poporul și care este *Conducătorul poporului*.

Eată cum:

La 7 Maiu era ziua destinată a judeca pe comitetul nostru pentru cauza națiunii la *Cluj*, dar' din a noastră comună n'a fost acolo nici măcar un reprezentant. Și pentru ce?

Preotul nostru a fost întreat, că pentru ce nu trimite pe cineva la *Cluj* ca să nu rămănem noi de risul națiunii întregi? Ba ce e mai mult noi locuim aici între *Sași*, care sînt 2 părți și noi numai o parte, și înșiși *Sașii* știind foarte bine că din comunele învecinate s'au dus din toate reprezentanți la *Cluj*, numai dela noi nici unul, întrebându-mă tocmai pe mine, că ce-i de n'ați făcut rîndueaiă ca toți ceilalți Români să mergeți și voi la *Cluj*, mi-a zis Sasul: „Se vede că Românii dimpreună cu popa lor au respect de Unguri, că le este frică să meargă la *Cluj*.“

Și ce a răspuns preotul la întrebare:

„Că noi nu avem bani pentru *Cluj*, avînd șese mari cu închiderea progădii, și fără de aceea să poate isprăvi acolo și fără de noi, Mai departe arată la unul niște documente, că trage dela regim anual 50 fl. v. a. și zice că nu o să-și peardă ajutorul!“

La ziua de 3/15 Maiu la noi în comună nici știre n'a avut de a face slujbă în bi-

Nouă chei fi făurea;
Lăzile le deschidea,
Și pe Ienășel afla.
În lada cu gălbeniori,
Pe deasupra cu scrisori.
Și Bogdan 'l-a întreat,
Ienășele dragul meu,
Ce cauți în bunul meu?
Și Bogdan se încorda
Cu sabia îl lovea;
Dar' Ienășel îi zicea:
Stăi Bogdane nu lovi!
Că eu drept 'ți-oiu povestii:
Prin oraș când am trecut,
Iliana cum m'a văzut,
După mine ea striga:
Ienășele Dumneata!
Ești din fruntea de voinici,
Dacă ai ajuns pe-aici;
Vină dară și la noi,
Să ne iubim amîndoi.
Să-mi dai prunc fu croiul tîu,
Să 'ncalece murgul meu.
Atunci eu mă întorceam,
Și din gură așa-i grăeam:

Iliană, Iliană!
Eu la tine aș veni;
Dar' mă tem că voiui peri,
Tăiat eu și murgul meu,
De Bogdan bărbatul tîu!
Și Iliana că-mi grăea:
Ienășele nu te teme
Că Bogdan s'a dus în fene,
Cu oastea în bătălie
Și în veci n'o să mai vie!
Acolo 'n oastea turcească,
Dumnezeu să-l prăpădească.

Eu atunci mă întorceam,
La Iliana mă duceam,
Murgul în grajd îl băgam,
Fîn de flori îi preseram.
Iliana în cale-mi eșea,
Și de mână mă prindea,
Și cu drag mă săruta;
Și apoi mă întreba:
Vom cina, ori ne-om culca?
Atunci eu îi răspundeam:

De culcat nu ne-om culca,
Ci mai bine vom cina.

Acum Bogdan îl lăsa,
Și mai mult nu-l mai bătea;
Ci prin casă-l preumbla,
Foarte bine-l ospeta.
Mânca de se sătura,
Și murgul își înșela,
Și cu pace se 'ntorcea.
Dar' Bogdan ce 'mi-ș făcea?
Cătră Iliana zicea:
Vrei tu moarte vederoasă,
Ori vrei moarte 'ntunecoasă?
Iliana așa 'i grăea:
Ce să vîd eu moartea mea?
Și Bogdan o apuca
Cu bumbac o 'nfășura,
Cu rășină-o rășinea
Și cu drot o 'nfășura,
Lungă un stîlp o lega
La picioare foc îi da.
Focul în sus se suea,
Când la brîu 'mi-ș ajungea,

serică, sau a eși afară la verdeață. Oamenii din popor însă au văzut oameni de prin comunele învecinate în haine de sărbătoare, și s'au mirat, și întrebând că ce sfânt avem astăzi? ai noștri nu știau.

Eu nu zic altceva, fără gândesc că preotul nostru trebuie că a cetit cu mare băgare de seamă Circularul dat de episcopul Gherlei în „Tribuna“ dela 20 Maiu, și ține foarte tare de el cu amândouă mâinile!

Examene.

Cerghidul-mare, Iunie 1894.

Onorate dle redactor.

În 21 Maiu a. c. v. s'au ținut examen cu băieții la școala gr.-or. și gr.-cat. din Cerghidul-mare.

Într'adevăr ne-am bucurat văzând răspunsurile elevilor, care au fost foarte multumitoare. S'a examinat din următoarele obiecte:

Religiune, limba română, limba maghiară, comput, fizică, istorie naturală, geografia, istoria patriei; cântul: răspunsurile liturgiei și poezii. Mai ales a plăcut între cântări frumoasa poezie »Eată ea' a sosit eară« . . .

și s'a mai propus și gimnastica.

Deși dl învățător *Vasilie Dragoș* este înaintat în etate, totuși a făcut spor ca mulți colegi tineri, cu toate-că unii învățători înaintați ca dînsul în etate, nu prea mult spor mai pot face!

Nu-mi iartă timpul a arăta întrebările și răspunsurile elevilor din fiecare obiect, e destul însă să felicităm pe dl inv. *V. Dragoș* din adîncul inimii noastre pentru marea sîrguință arătată față cu școala!

Bunul Dumnezeu să-i lungească firul vieții întru mulți ani, ear' românimea avînd astfel de învățători negreșit va fi mult ajutată și în înaintarea sfintei cauze naționale!!!

Unul din cei de față.

Cea mai nouă fărădelege.

„Gazeta Transilvaniei“ primește următoarea telegramă:

Năseud, 1 Iulie n. Vicarul foraneu gr. cat. din Năseud, Dr. Ioan Pop, este pedepsit cu 8 zile închisoare sau 80 fl. amendă, pentru-că a întreprins o colectă de contribuții publice pentru nenorocii prin foc din Năseud.

Ea plîngea și 'mi-'ș grăea:
Oh, Bogdane dragul meu!
Să-ți ajute Dumnezeu,
Au nu-ți pare ție rău?
Eată arde stîlul meu!
Stîlul meu ce-l sărutai,
Cu blîndețe-l desmerdai.
Bogdan atunci fi grăea:
Las să arză draga mea!
Că nu arde 'n vina mea,
Ci arde din vina ta.
Focu 'n față 'i ajungea,
Iliana plîngînd grăea:
Oh, Bogdane scumpul meu!
Să-ți ajute Dumnezeu,
Eată ard și buzele,
Au nu-ți pare ție rău?
Ear' Bogdan fi răspundea:
Las să arză până 'n oase,
Până 'n oase pécatoase.
Și când focul se stîngea
Vîntul tare 'mi-'ș bătea,
Și cenușa o sufla
Nici semn nu mai rămănea.

Cu 1 Iulie st. v. 1894 încetînd abonamentul la „FOAIA POPORULUI“ pe jumătatea întăie a anului de față, domnii abonați sînt prin aceasta poștiți a-și reînnoi numai decît abonamentul, ca să nu fim nevoiți a înceta trimiterea mai departe a foii.

Prețul de abonament rămîne același:

Pe un an întreg . . . 2 fl.

Pe o jumătate de an . . . 1 „

pe timp mai scurt nu putem primi abonamente, nici cu începere dela alt termin, decît dela începutul și dela mijlocul anului (1 Ianuarie și 1 Iulie st. v.)

Domnii abonați noi să binevoească a-și scrie adresa corectă și cereș, însemnînd posta din urmă, — cei vechi a ne spune sub ce număr au primit foaia pînă acum.

La numărul de azi am alăturat și câte un mandat postal ca abonații să poată ușor trimite banii.

Administrația

„FOAIA POPORULUI“.

CRONICĂ.

Știre personală. Însemnăm cu deosebită bucurie, că dl *Septimiu Albini*, întăiul redactor al „Tribunei“, în urma unei boale ce l-a ținut aproape patru săptămâni în pat, se află de vr'o câteva zile mai bine și va fi în curînd pe deplin refăcut.

*

Desmințire. Dl *Ioan Goia*, primar în *Sohodol*, trimite cu privire la știrea cea despre d-sa, scrisă din *Munții-Apuseni*, de care am vorbit și noi în cronica din nrul. 22 al „Foi Poporului“, — o desmințire mai lungă, iscălită de mai mulți martori. Dl *Goia* declară de neadeverate cele susținute în acea știre cu privire la persoana sa și a preotului *Demetriu Coia*. D-lor nu au îndemnat poporul să nu subscrie adresa de alipire, și să nu meargă la Cluj. În același înțeles trimite și părintele *Goia* o desmințire.

*

O mare nenorocire. Din *Almașul-mare* primim următoarele șire: Vă aduc la cunoștință trista întemplantă ce s'a întemplant în *Almașul-mare* mai noaptele trecute. Aici a fost o apă mare, încât a dărîmat o casă, în care locuiau 12 persoane, dintr'ea care o au fost omorîte. Opt s'au aflat, ear' 1 femeie încă nici azi, 3 au scăpat prinzîndu-se de sălci, asta s'a întemplant noaptea pe la 11 oare. *Ioan Duca*.

*

Invitare. Teologii români din Sibiu invită la concertul ce-l vor arangia *Mercuri* în 29 Iunie st. v. (ziua de Sf. Petru) în Seliște, în sala cea mare a școlii. Începutul la 8 ore seara. După concert urmează joc. Prețul de intrare de persoană 80 cr., de familie 2 fl. Invitări deosebite nu se fac, interesatii binevoească a se considera prin aceasta de invitați. Darurile benevole se vor cuita pe cale publică. *Comitetul*.

*

Petrecere de vară. Femeile române gr.-catolice din comuna *Armeni* vor arangia Duminecă în 3/15 Iulie a. c. o petrecere de vară în favorul înfrumșetării reedificatei nouă bisericii gr.-cat. din loc. Locul petrecerii: într'o grădină privată, la cas de timp nefavorabil în școala gr.-or. Prețul intrării: de persoană 50 cr., de familie fără considerare la număr 1 fl.

Al cincilea proces

pentru

adresele de alipire.

Pertractarea de Marți, începută pe la 10 înainte de amiază, în lipsa juraților abia la 11 s'a putut continua. La 1 oră d. a. ședința a fost suspinsă pînă la 3. Ținuta părintelui *Cuteanu* demnă. Pertractarea s'a terminat la 6½ ore după amiază cu publicarea următoarei sentențe:

Preotul *Constantin Prie* achitat și remunerat cu 40 fl.

Părintele protopop *Cuteanu* condamnat la 300 fl. amendă, *Andrieu Balteș* la 200 fl., *Ioan Popa Necșa* la 100 fl. amendă, toți trei la solvirea speșelor în sumă de 44 fl. 63 cr. Din cauția „Tribunei“ se confiscă 300 fl. Sentența se se publice în limba maghiară în fruntea foii și se se comunice din oficiu cu superioritățile bisericesti ale părintelui protopop *Cuteanu*.

Raportul special urmează.

Loc deschis.*)

Mulțumia publică.

Subscrișii, în numele comitetului parochial al comunei bisericesti gr.-or. *Săcătura*, ne împlinim prin aceasta una din cele mai plăcute datorințe ale noastre, aducînd și pe calea publicității cea mai caldă și vrednică mulțumită domnilor și doamnelor de mai jos, care cu prilegiul sfințirii bisericii noastre de curînd zidite, s'au îndurat ca buni creștini a-i face frumoase daruri. Anume:

Prea stimatele doamne *Ana Furdui*, protopopeasă, pentru d-sa și stimatul d-sale soț, a dărînit un coperemînt pentru masa altarului, în preț de 15 fl.; doamna *Ana Manovici* din *Câmpeni* a dărînit 5 fl.; doamna *Regina Hirsch* din *Câmpeni* 5 fl.; doamna *Fani Löwy* 5 fl. Ear' dintre domni următorii: dl preot *Mihail Candrea* din *Neagra* 5 fl.; dl *Nic. Nicula*, preot în *Albac* 3 fl.; dl *Teodor Popescu*, preot în *Lăzești* 5 fl.; domnul *Ioan Gligor*, preot în *Ponorel* 5 fl.; *Gerasim Nariță*, preot în *Ciuruleasa* 3 fl.; dl *Ioan Todea*, preot în *Albac* 5 fl.; *Constantin Cothișel*, preot în *Certege* 5 fl.; dl *Ioan Vlasa*, pretor suprem în *Câmpeni* 5 fl.; dl *David Löwy*, comerciant în *Câmpeni* 10 fl.; domnul *Vasile Tomuța*, notar cerc. în *Câmpeni* 5 fl.; dl *George Candrea*, jude com. în *Neagra* 5 fl.; dl *Alexandru Candrea*, învățător în *Neagra* 3 fl.; dl *H. Binder*, farmacist în *Câmpeni*, cu soția d-sale, 10 fl.; dl *Zsiga Löwy*, comerciant în *Câmpeni* 5 fl.; dl *Rudolf Löwy*, comerciant în *Câmpeni* 5 fl.; dl *Albert Hirsch*, comerciant în *Câmpeni* 5 fl.; dnii *Csiki Testvérek*, comercianți în *Câmpeni*, două icoane în valoare de 10 fl. și afară de aceea 5 fl. bani.

Pentru care frumoase și creștinești fapte primească sus numiții domni, încă odată, cea mai ferbinte mulțumită din partea parochiilor noștri, și încredințarea deosebitei stime și dragoste ce li-o purtăm.

Deasemenea primească mulțumita noastră respectuoasă cei 10 domni preoți cu dl protopop *Furdui* în frunte, pentru-că prin înfățișarea domniei lor la actul sfințirii, au ridicat atât de mult strălucirea sărbătorii.

Săcătura, Iunie 1894.

Pentru comitetul parochial:

George Scrob,
pr., preș. com.

Ioan Hristea,
inv., not. com.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acestă redacția nu primește răspunderea.

Proprietar și editor: *T. Liviu Albini*.
Pentru redacție, în lipsa dîni *Ioan Russu Șirianu*,
răspunzător: *George Moldovan*.

ECONOMUL

redactat de D. COMȘA.

Păstrarea grăunțelor.

Înzadar muncește și face cheltueli economul, care nu știe, unde și cum să păstreze neștirbite și în stare bună roadele produse. După-cum se știe, prețul grăunțelor se urcă de obicei treptat, începând dela seceriș și până în ajunul secerișului următor. Se știe earăși, că bucatele adese nu au trecere și se naște astfel trebuința de a le păstra un an doi până să le putem desface cu dobândă. Economul deci, care poate și știe cum să păstreze bucatele în stare bună, va trage un profit neasemănat mai mare decât acel care le vinde îndată după seceriș. Păstrarea în stare bună este de lipsă chiar și având de a face numai cu bucatele menite a răspunde trebuințelor proprii în cursul anului.

În cei doi numeri premergători ai „Economului“ am arătat mai deaproape, când și cum ar trebui să se purceadă la seceriș și clăitul snopilor. Cea mai firească încopciare este să vorbim acum despre tractarea mai departe a snopilor și apoi să trecem la expunerile asupra păstrării grăunțelor.

Atât paietele mult puțin buruenoase cât și spicele și grăunțele se uscă mult mai bine în micile clăi făcute în miște decât stând tescuite în stog (gireadă) sau în șură ori aiurea sub coperiș. Este prin urmare practic obiceiul, după care mulți din țeranii noștri amână căratul clăilor până într'un târziu, câte 8—14 zile. Astfel ar trebui să se urmeze de cumva îngăduie mersul timpului și împrejurările economice și mai ales când avem de a face cu snopi buruenoși. De unde nu, căratul se va îndeplini firește mai în grabă, 4—7 zile după seceriș.

Căratul se va face cu deosebită îngrijire și, de se poate, nu tocmai în arșița soarelui dela ameazi; altcum se scutură sumetenie de grăunțe. Descărcând în șură, grăunțele scuturate se pot strînge și folosi ca bun material de prăsilă. Descărcatul în stog are scăderea, că rămân împrăștiat prin buruenile grădinii sau prin curtea (ograda) adese murdară și clonțoroasă. Spre a întimpina această scădere, ajunge să așternem pânzături sau și rogojini mari, cu deosebire între stog și carul încărcat.

Fundul stogului se va înzestra cu lăstari sau crengi groase și apoi cu un așternut țepăn de paie, trestie sau alt material uscat, care să împedecă răsbateră umezelii înspre snopi. Foarte potrivită este întocmirea unui grătar (colac, stelaj) din prăjini, încopciate cruciș și curmeziș între patru stâlpi foarte lungi și înzestrați cu un coperiș ușor care, cerând trebuința, să se poată ridica în sus sau

cobori mai în jos. Este dar' vorba de un șopron (șopru, șop) ușor și ieftin, fără păreți. În nr. viitor urmează o descriere mai pe larg a șopronului, de care am făcut amintire și care poate servi ca adăpost pentru snopi întocmai ca și pe seama nutrețului.

În lipsa altui adăpost, vârful stogului se va înzestra cu un coperiș îngust de paie lungi sau trestie pentru scurgerea apei.

Despre cum ar trebui treerate (imblătite) spicoasele vom vorbi altădată. Vom aținti dar privirea asupra păstrării grăunțelor.

Ca local de păstrat grăunțele servește la noi mai ales podul, de sub coperișul locuinții sau altor clădiri. O însușire bună proprie podului este, că aerul se premenește neconținut, că grăunțele nu sunt expuse la umezeală și că prin căldura ce se grămădește sub coperiș se uscă cu repejune. Ce să zicem însă despre murdăria și cunoscuta nerîndueală ce domnește în aproape toate podurile țeranilor noștri? În adevăr, de câte ori nu întâlnim clae pe grămadă în același pod: scânduri și alte lemne, cisme stricate și sdrențe fel și fel, lăzi și hamuri netrebnice, greble și lopeți, corfe și sumetenie de ferării vechi, pari și coceni de cucuruz (păpușoiu, mălaiu), pari și saci, ceapă și ardeiu, mese și scaune hodorigite, bucate și fasole, cărnuri afumate și slăuină (lard, clisă), șindile și cărămidă, cenușe și nenumărate alte materiale și scule, în mare parte netrebnice! Și rareori vei găsi econoame care să înlătore când și când ce este de prisos și să pună în rîndueală obiectele trebuitoare, măturând praful (pulberea, colbul) regulat, astupând măcar la 3 ani odată crepăturile ariei de bucate și curățind de murdărie și păienjiniș tot ce se află în pod. Adese întâlnim pe arie, prin coșuri și pe sub streșină grăunțe împrăștiat și înămolite în murdărie și pleavă și gozuri fel și fel.

Praf și murdărie învechită, obiecte trebuitoare și netrebnice, grămădite preste și lângă olaltă, păienjiniș și nerîndueală, eată în câteva cuvinte starea, în care găsim la țeranii noștri cele mai multe poduri. Vrednică de osândă este datina ruginită de a lăsa podurile astfel și îndreptățită stăruința, cu care recomandăm ținerea mai ales a podului de bucate în curățenie și rîndueală deplină. Simțită și firească este trebuința curățirii mai cu seamă în ajunul treeratului și așezării bucatelor.

Murdăria prăfoasă din podurile țeranilor este în mare parte datorită păturii lutoase, din care este întocmită aria aflătoare pe scândurile grinzii. Sub înfiruirea căldurii și a deselor umblete, această pătură creapă și se despoaie dela o vreme, cășunând praf și murdărie an de an mai multă, ceea-ce însă se poate întimpina prin repararea (diregerea) și feștirea ariei, la

câte 3 ani cel mult, cu o cirueală grosioară din lut cleios, bălegar și sânge de vită. Neasemănat mai trainice și închiate sunt ariile pardosite cu cărămidă și cement. Pe lângă că sunt eftine, călduroase și ușor de clădit, aceste arii se pot curăți cu înlesnire și nu se încarcă de praf. Cărămizile se fie arse bine și cât mai oable. Crepăturile ce s'ar ivi se pot astupa în pripă, prin o nouă feștire cu cement sau cu aluat de ghips. Purcezând astfel, gârgărițele n'au unde se încuibă. Marginea pardoselii se va înzestra cu un briu de cărămizi, spre a împedecă resfirarea în lături a grăunțelor.

Cea mai desevrșită purcedere este negreșit înzestrarea podului cu o podeală de scânduri ghiluite. De desupt se pune un gros așternut de nêsip uscat, apoi se înțepenesc caferii (astfel se numesc bârnela subțiri), pe care se așează scândurile cleite în formă de table sau puse în rost. Se va purcede deci întocmai ca și când ar fi să se podească în regulă cutare locuință. În scopul mai sus amintit, marginea podelii se va înzestra cu un briu de caferi ghiluiți. Crepăturile de mai târziu ar trebui astupate fără amânare, cu aluat de ghips sau cu cleiu de fe-reastră. Pe seama unei economii mai mici ajunge o podeală de vre-o 20—30 metri pătrați, rămânând cealaltă parte a podului ca de obicei, așadar' nepodită.

Podeala astfel făcută întrunește toate cerințele dorite, anume, ea ține cald, se poate ușor și în grabă curăți și repara, nu cășunează praf cătuși mai puțin și înlesnește, decum nu s'ar putea mai bine, resfirarea, întoarcerea și strîngerea grăunțelor cum și așezarea coșurilor. Spesele împrenate cu facerea podelii se resplătesc deci cu prisos. De altcum, speșele se fac așa zicând odată pentru totdeauna.

Grăunțele se așează resfirate pe podeală care după-ce s'au treerat. Pe timp svîntat și nu prea ferbinte, ele se întorc cu lopata spre a se usca bine. Întoarcerea se va repeți cât mai des, la câte 2 zile și chiar și în fie-care zi.

Grăunțele uscate și strînse apoi în coșuri pot fi înlocuite prin grăunțele din nou treerate. De cu toamnă, podeala se va folosi pe seama tuleilor de cucuruz sau și pentru ceapă, poame ș. c. l.

Prin grămădirea de multe grăunțe, lucru firesc, se îngreiază răsbateră aerului. Întăietate se cuvine deci coșurilor scunde (joase) și înguste și îndeosebi coșurilor de nuele, care se îngăduie aerului intrare liberă. Asemenea coșuri ar trebui așezate pe podeala desamintită. În lipsa acesteia se vor așeza pe o tipsie mare (pod) de scânduri, de unde ușor se pot strînge grăunțele scurse din coșuri sau altcum risipite. Grăunțele îndeplin uscate se pot ținea în coșuri sau lăzi de scânduri, deasemenea grăunțele de ovês, de cumva nu sunt jilave.

Coșurile și lăzile ar trebui înzestrate cu uși care, cerând trebuința, se se poată încuia.

De o mare și păgubitoare greșeală se fac vinovați toți acei țărani, care lasă deschise ferestrele podului, nu arare-ori și ușa și chiar locul de sub streșină. Urmarea obștește cunoscută este, că pașerile și mai ales galițele se furișează în pod și ricăe și îndoapă și murdăresc grăunțele din seamă afară. Spre a se mântui de această pacoste, împreună cu atâtea huidueli, sudalme și pagube, ei n'ar avè decât să înzestreze ferestrele și așa înguste cu gratii (lese) de nuele, de bețișoare sau și mai bine de sîrmă (drot) deasă, care îngăduie luminii intrare, însă nu și zăpezii (neaei) și cu atât mai puțin gănilor și celorlalte sburătoare. Afară de timpul când avem umblare în pod, ușa are să stea închisă. De recomandat sînt întocmirile, care silesc ușa a se închide dela sine.

Urcatul și coboritul sacilor și altor poveri ar trebui să se facă prin o cigă (scripeț) spânzurată de o fune tare, înlesnind astfel mersul pe scară atât de anevoios și primejdios.

Scopul urmărit la săpatul plantelor.

Sînt două lucrări cunoscute în limba noastră sub numirea de săpat: întoarcerea pămîntului cu hârlețul (arșeul, hârșeul) și scormonirea cu sapa a pămîntului dintre plante. Această din urmă lucrare este, de care ne ocupăm aici.

Unul din scopurile săpatului este stirpirea buruenilor, care în curînd ar copleși plantele cultivate, răpindu-le hrana și lumina trebuitoare. Prin scormonirea cu sapa, părțile de pămînt se îndepărtează. Urmarea firească este, că aerul și căldura răsbat mai cu înlesnire și grăbesc astfel descompunerea (desalcătuirea) materiilor nutritoare pe seama rădăcinilor.

Ploile mari și însoțite de soare au de urmare, că se formează la suprafața pămîntului un fel de scoarță închiegată, care întârzie străbaterea aerului atât de priincios. Cu prilejul săpatului, această scoarță se sparge și astfel se îngăduie liberă intrare atât aerului cât și apei de ploaie. În urma scormonirii, pămîntul dobîndește totodată prețioasa însușire de a absoarbe (sbea), asemenea unui burete de șters, umezeala și materiile nutritoare cuprinse în aer.

În pămîntul, care ar fi rămînînd nesăpat, umezeala din adîncime se urcă în grabă, pricinuind astfel uscarea păturilor mai din jos. Tocmai fiindcă e pu-făioasă, pătura săpată dela suprafață întârzie urcarea umezelii cuprinse în adîncime, locașul celor mai multe rădăcini. Cu alte cuvinte: săpatul și mai ales săpatul în ajunul unei secete are de urmare firească păstrarea umezelii în păturile mai din jos.

Uciderea peștilor.

Ar trebui să ucidem peștii îndată după ce 'i-am prins. Un călător ne spune, că în Olanda atât de bogată în pești, acestia au un gust neasămănat mai plăcut și carne mai virtuoasă decât aiurea. Causa trebuie caută în faptul, că Olandezii ucid peștii fără amânare sau curînd după ce 'i-au prins.

Este în adevăr de osândit obiceiul, după care peștii se păstrează cu oarele și chiar zile dearîndul în stare vie, lup-tându-se cu moartea. Oamenii se feresc de a mânca carnea galițelor sau altor animale, care au murit în urma boalelor sau care au trebuit ucise, fiind bolnave. Nu se dau însă înapoi, când vorba este de pești, care au murit în lipsa de apă.

Asemenea pești trebuie priviți ca fiind bolnavi și carnea lor poate cășuna boale adese foarte primejdioase.

Prin uciderea neîntârziată dobîndim carne mai gustoasă care, mîncată în măsură potrivită, nu strică sănătății cătuși mai puțin, din contră, carnea peștilor ținuți fără apă și uciși într'un târziu perde gustul plăcut de mainainte și este primejdioasă sănătății.

De sigur nu greșim numind cruzime neertată purcederea ce se observă când cu uciderea peștilor. Nu puține femei au datina pécatoasă, că ucid bieții pești prin lovitură sau aplicînd tăieturi la coadă ori la foale și remînînd apoi în așteptare până ce s'a scurs sîngele. Într'aceea peștii se sbat ca vai de ei, în crunte dureri. Une-ori li-se trage pielea de pe trupul viu!

Cel mai grabnic și nimerit chip de ucidere este să înfigem virful unui cutit ager nemijlocit în dosul capului și să desbinăm astfel creerii de mēduva spinărei. Urmarea este, că mor îndată și introduși, fiind nemijlocit în apă foarte ferbinte, însă numai pe timp de 3—4 secunde (nu minute), ei se pot curăți de solzi cu mare înlesnire.

Trei cuvinte pentru care tocmesc servitoare.

1. Nu tocmești servitoare, care-și defaimă stăpînul de mainainte. O asemenea fată te va defăima și pe tine în fața altora.

2. Nu tocmești femeie, care ține ca și când s'ar pricepe în toate. Din toate te vei alege cu puțin, uneori cu nimica chiar.

3. Nu tocmești servitoare, care stărue să știe de mainainte, ce ar avè să facă și ce să nu facă.

Urmînd astfel, poartă totodată grijă, nu cumva să înrēești pe servitoarea prin aceea, că o învrednicești de încrederea ta.

Prăsirea nucilor.

De prăsilă se vor alege nuci cât mai mari și înzestrate cu găoci (coaje) subțirele. Sădite fiind de cu toamnă, îndată după cules, ele răsar primăvara de timpuriu; adese însă sînt bîntuite preste iarnă de șoareci și alte neajunsuri. Mult mai bine este să iernăm nucile de prăsilă în oale de flori printre nēsip jilav. Oalele cu nuci se țin în pivniță până la sēmănat în primăvară. Într'aceea pămîntul se sapă cu hârlețul (arșeul, hârșeul) cât mai adînc și se greblează, implântînd nucile cu mîna, în adîncime de vre-o 6 centim.

Săditul are să urmeze în șiruri oable, spre a înlesni plivitul și scormonirea pămîntului.

Îndată după sădit, pămîntul se udă bărbătește. În contra arșiții soarelui, pămîntul ar trebui scutit prin un așternut de gunoiu țerinos, scoarță dela pielari sau tufe de brad.

De când încep plantele să răsară și până în ajunul iernii, pămîntul se scormănește în 3—4 rînduri, se curăță de burueni și, cerînd trebuința, se udă, firește seara pe rēcoare, ear' nu în arșița soarelui.

Croirea tinerilor nuci trebuie mărghinită la înlăturarea mlădițelor, care se rămuresc din cotorul principal, care mai târziu ia numirea de trunchiu. Aceste mlădițe ar trebui înlăturate care după-ce s'a ivit, pricinuind astfel rane mici, care se vindecă în scurt timp. Ranele mai mari se vor unge cu rēsînă sau ceară de altoit. Nucii gârboviți și stufoși ar trebui aruncați ca fiind netrebnici. Nu este ertat a reteza trunchiurile, afară dacă ar fi degerat.

După vre-o 2—3 ani, nucii se scot din pămînt cu deosebită îngrijire și se sădesc unde au să rămîna pentru totdeauna.

Nucii isbutesc mai cu seamă printre dealuri și pe coaste adăpostite de vînturi. Pămîntul, în care se cultivă, să fie fraged, mînos și mai bine uscat decât apătos, umezeala fiind nepriincioasă nucilor.

Scoaterea petelor de negreală.

Petele de negreală (cerneală) din hîrtie cum și din țesături se pot scoate prin o leșie, care se pregătește frecînd împreună 2 părți de var de înălbit („var chloric“) cu 10 părți de apă și adăogînd după aceea 2½ părți de „soda cristalizată“, care s'a fost dizolvat (topit) în 50 părți de apă. În ziua următoare, leșia limpezită de de-asupra se toarnă într'un alt vas. Petele înmuiate cu această leșie se vor clăti bine cu apă fără amânare. Leșia trebuie păstrată la întunec, într'o sticlă astupată. Ea se poate aplica ani dearîndul.

Întocmirea ariilor de treerat.

De când cu mașinile de treerat (îmblătit), economii nostri au început să negrijească aria șurii și unii au mers până a lăsa să se strice cu totul sub cuvânt, că treeratul cu mașina poate fi îndeplinit pe pânzături sau pe o parte mică a ariei de odinioară. Acest cuvânt este cu desăvîrsire neîntemeiat și eată pentru-ce :

Când cu descărcatul snopilor și chiar treerând cu mașina grăunțele se încarcă de praf și alte murdării și multe din ele se pierd în gaurile și crepăturile ariei stricate. Iarba, fânul și alte nutrețuri se murdăresc și ele, dacă aria șurii este stricată și prăfoasă. Fie dar' că treerăm cu mașina, fie cu mlăcii (îmblăcii), vom îngrijii ca aria să fie totdeauna în stare bună.

La înființarea din nou a ariei se recomandă următoarea purcedere :

Mai întâiu se obleşte pământul și se pune un așternut grosior de nêsip, care se bate țeapăn cu un maiu greu. Lutul, care se vine deasupra, să fie cât mai gras și curat, așadar' curelos și liber de petri. El să amestecă cu puțină apă și să frământă bărbătește cu picioarele. Aluatul foarte virtos ce astfel dobândim să așează în grosime de 30—40 centim., se calcă bărbătește cu picioarele și să netezește deopotrivă.

Această lucrare se continuă și se duce în deplinire. Spre a nu fi siliți să calce pe lutul încă moale, lucrătorii iau în ajutor câteva scânduri ghiluite, de pe care lovesc bărbătește cu maiul, firește rînduri-rînduri. În urma svîntărei lutului să ivesc crepături, care se astupă lovind cu maiul la câte 2 zile până-ce lutul s'a uscat îndeplin. Acum se toarnă sânge de vită și se împrăstie cu mătura pretutindenea. În curs de 3 zile, sângele se străcură în toate crepăturile rămase, când apoi se presară zgură cernută de fer și se bate cu maiul.

Aria astfel croită se întărește de minune și rămâne trainică și îndeplin închiegată ani dearîndul.

Avînd de a face cu arii vechi și stricate, este neapărat a se înlocui pătura lutoasă de mainainte prin alta cu totul nouă, dacă este să fie aevea trainică.

Ovês netreerat pentru cai.

Decât grăunțe goale și mai ales decât paie și grăunțe, fiecare dechilin, mai bine este să dăm cailor ovês netreerat (neîmblătit), așadar' ovês și paie în amestec. Cu chipul acesta se cruță munca și speșele împreunate cu treeratul și caii mîncă paiele mai bucuroși, pe lângă că mistuesc grăunțele mult mai bine. Acest nutreț prieste cailor mai ales în cursul iernii.

Lecuirea boalei de gură și de unghii.

Contra acestei boale atât de răspândite se recomandă : Ținerea grajdului în deplină curățenie, împrăștierea aerului de repețite ori, presărarea grajdului cu nêsip sau cenuse de cărbuni de peatră și nutrirea cu lături călduțe și sărate, gătite din țărițe, făină (fărină), urlueală de orz și c. l.

Gura și picioarele molipsite se vor spăla, tot la 2 oare, cu apă, în care s'a disolvat (topit) vitriol de fer. La 1 litră de apă ferbinte se amestecă 10—15 grame vitriol de fer și se aplică după-ce s'au răcorit. Pe timpul lecuirii, rîmătorii se vor nutri cu lături de urlueală, în amestec cu bucățele de cărbuni de peatră.

În scopul de a preîntîmpina boala de gură și de unghii, orbalțul și alte boale primejdioase, mulți economi dau rîmătorilor săturați și altcum sănătoși bucățele de cărbuni de peatră. Țeranii nostri n'au decât să purcedă întocmai și vor isbuti preste așteptare.

Pentru de a feri caii și vacile de boalele atinse se recomandă a li-se pune în esle câte un sdrob de sare, ear' în apa de beut sau și în lături câteva linguri de lut, în fie-care zi.

Pe dată-ce boala de gură și de unghii s'ar fi ivit pe câmp la pășune, atunci animalele se vor deschilini fără zăbavă și se vor supune în grajd la îngrijirile de mai sus.

Ocularea trandafirilor.

La ocularea (altoirea în ochiu) trandafirilor se purcede aproape întocmai ca la ocularea pomilor. O cerință neapărată este să se despoaie coaja pădureților cu înlesnire. Întăietate se cuvine deci pădureților subțiri și înzestrați cu coaje tineră și sucoasă. Dacă trunchiul ar fi bătrân, atunci oculăm mlădițele puternice de un an, aflătoare la vârful trunchiului.

Ochiurile ar trebui luate de pe surcei (mlădițe) nobili cât mai puternici și de soiul ales. Întăietate se va da mugurilor (ochiurilor) aflători pe mijlocul surceilor.

Ocularea trandafirilor urmează a se face prin Iulie, pe timp răcoros, ear' nu în arșița soarelui. Trandafirii de oculat se despoaie mai întâiu de toate crengile și mlădițele sêlbatică, grămădind astfel sucii nutritor (mizga) înspre ochiurile nobile.

Curățirea merelor de coaje.

Prin opărirea în apă, care ferbe clocotind, merele se pot despoa de coaje asemenea cartofilor (crumpenelor, picioicilor, baraboilor), așadar' cu înlesnire și fără de a perde din miezul lor.

Prețul și întrebuintarea jirului.

Numirea de „jir“ se dă fructelor (roadelor) de fag. Țeranii nostri întrebuintează jirul pe seama rîmătorilor, nu și ca material pentru oleiu (oleu, ulei).

În anii mănoși, jirul strins de pe 1 juger de pădure bună și prefăcut în oleiu, aduce un venit de 40 fl., une-ori și mai mare. Din 100 chilog. de jir uscat se pot scoate 13—16 chilog. de oleiu.

Jirul merit pentru oleiu se strînge cu mâinile prin Octomvrie, așadar' pe când e copt bine și până a nu fi început să se mucegească stînd pe pământ. Jirul adunat să uscă la un loc cât mai uscat și aeros, pe o podeală de scânduri sau pe gratii (lese) de nuele. Prin uscarea pripită în cuptor, gustul oleiului se întărește. Se va usca deci mai întâiu cu încetul la aer, apoi se va prăji în cuptor. Jirul prăjit se pisează mărunt și apoi să tescuește ca de obicei.

Din 100 chilog. de jir frumos dobîndim 13—16 chilog. de oleiu în preț de 9—12 fl.

Mijloc de a slobozi laptele.

Când am de-a face cu vaci, care la muls nu slobozi laptele, zice un econom american, am aplicat și aplic mijlocul ce urmează :

Întind brațele și apês țeapăn, cu vârful degetelor, timp de o minută, tocmai pe șira spinării, dinaintea șoldurilor.

Scutirea vitelor de muște.

Un mijloc potrivit, îndatinat în America, este ungerea părului cu o amestecătură din 1 parte petrolu și 2 părți de oleiu (oleu, ulei) eftin, de alt soi. În Anglia se aplică spălatul cu apă, în care s'au fert multe frunze (foi) de nuc.

Pregătirea oțetului de miere.

Se amestecă la 1 chilog. de miere 15 litre de apă limpede și curată, adăogînd 2—3 felii (fălii) de pâne. Vasul se ține la căldură, aproape de cuptor (sobă) sau în arșița soarelui. În curs de 4—6 săptămîni oțetul este gata. Prin ferbere și înlăturarea spumii de de-asupra, oțetul de miere câștigă în trîinicie și bunătate.

Stirpirea melcilor.

Pentru de a stirpi melcii (smelcii), un bun mijloc este să presărăm praf (pulbere) de var proaspăt. Stropit fiind cu apă puținică, varul ars se preschimbă într'un fel de făină, care se presară dimineața pe rouă, printre legumile sau florile băntuite de melci. Cât ce au venit în atingere cu varul, melcii se svîrcolesc și pier cu grămada.

Trimiși guverniali în afacerea îmbunătățirii fânațelor.

Prin rescriptul cu data de 2 Iunie a. c. Nr. 30241, înaltul minister r. u. de agricultură a emis pe domnia Ludovic Thaisz, ajutorul stațiunii de examinarea sămințelor din Budapesta și R. Karl, profesor substituit al Academiei agronomice din Ungarisch-Altenburg, cu însărcinarea de a studia plantațiunile și pământul fânațelor și pășunatelor de pe teritoriul comitatului Sibiiu: mai departe de a face propuneri cu privire la măsurile de luat pentru îmbunătățirea lor.

Ne adresăm deci către toți proprietarii români de pe teritoriul acestui comitat cu rugarea să binevoască a sprijini în interesul propriu pe amintii exmiși ministeriali în lucrarea lor.

Sibiiu, 25 Iunie 1894.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Ioan de Preda,
vice-pres.

Victor Tordășianu,
secretar.

Știri economice.

Mărimea și greutatea omului.

Vestitul învățat Broca a făcut între altele ciudata descoperire, că un om de statură potrivită cântărește atâtea chilograme câți centimetri face înălțimea sa, mai puțin 100 centim. = 1 metru. Așadar un om de 1 m. și 75 centim. înălțime ar fi cântărind 75 chilog.

Pimejdia trăsnetului în pădure.

Un învățat german, cu numele G. Hellmann, a dovedit, că între toți arborii (pomii) cei mai expuși trăsnetului sunt stejarii (gorunii), ear' cei mai puțin expuși sunt fagii. Din 55 trăsnete ce s'ar fi descărcând asupra pădurilor 54 se vin asupra stejarelor și numai 1 asupra fagilor.

Care fel de arbore cât poate trăi?

Într-o carte despre „Viața plantelor“ cetim, că ar pute trăi și anume: Chiparusul (cupresul) 3000 de ani, castanul nobil, stejarul (gorunul) și chedrul Libanului 2000, bradul 1200, teiul 1000, molitul 600, propul alb 500, fagul 300 și frasinul 250 de ani.

Clădirea unei căi ferate între Zărnești și Bran.

Zilele trecute s'a format în Brașov un comitet, sub presiul judeului curial I. cavalier de Pușcariu pentru îndeplinirea lucrărilor pregătitoare în scopul clădirii unei căi ferate vicinale dela Zărnești la Bran, sub rezervă de a o prelungi până la granița României.

Animalele ca doctori.

Adese întâlnim animale, care se lecuiesc și se vindecă ele inele. Atinse fiind de friguri, ele postesc, se ascund undeva la răcoare, beau apă și une-ori se scaldă.

Doctorul Frebel a văzut un câne care, mușcat la gură de o năpărcă (șerpe veninos), s'a repezit înspre apa curgătoare învecinată, în care și-a cufundat capul earăși și earăși și astfel s'a tămăduit. Un câne de vânat, peste care trecuse carul, s'a tîrît la un pârâu și a petrecut în apă, pe timp de iarnă, vre-o 3 săptămâni, eșind afară numai când și când. Norocul că s'au aflat cine s'e-l miluească cu mâncare. În cele din urmă s'a însănătoșat. Un alt câne a căpătat o rană mare la ochiu și numai decât s'a retras la răcoare în cutare unghiu întunecos, deși avea nărav să petreacă lângă cuptor. În curs de 2 zile și tot atâtea nopți, el a ținut pe rană laba dreaptă, pe care o lungea din nou, de câte-ori se svênta.

Pisicile (mățele) au și ele năravul, că jilăvesc ranele necontent. Francezul Delaunay a văzut o pisică rănită petrecând vre-o 3 zile pe țărmurii unui rîu până-ce s'a tămăduit. O altă pisică, în vîrstă de 3 luni, fiind rănită greu, a stat în apă, cu mici întreruperi.

Rotogolul pământului în cât timp?

Pentru de a încunjura globul pământesc ne-ar trebui mergînd în pas repede 1 an și 63 zile, ear' cu trenul vre-o 37 zile. Sunetul face aceeași călătorie în timp de 53 $\frac{1}{2}$ oare, lumina în timp de $\frac{1}{10}$ și telegraful în mai puțin de $\frac{1}{10}$ secundă.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 150. Am o vacă, în vîrstă de peste 3 ani, care a fêtat înainte cu vre-o 4 săptămâni. Deși vaca pare ca-și-când ar avea lapte, ea lasă vițelul tare cu anevoe și uneori nu-l lasă să sugă de fel. Vă rog să mă lămuriiți în „Foaia Poporului“, nu cumva este oare un leac contra scăderii amintite și ce leac?

A. Costin, preot.

Răspuns. Ar fi fost neapărat să ne fi trimis o descriere cât de cât mai pe larg. Și fiindcă și așa este cu anevoe să ne rostim asupra mijloacelor, pe nevăzute, eată tot ce-ți putem răspunde:

Când cu fêtarea dintăiu, adese se întemplă, că ugerul este foarte gădilicios și nu tocmai bine dezvoltat. Se întemplă earăși, că ugerul pătimeste de cutare boală dureroasă, care dela o vreme se vindecă. O a treia scădere este, că unele vaci tinere au lapte foarte puțin, din una sau altă cauză. De altcum vițelii dintăiu ca mai slăbuți rare-ori sînt buni de prăsilă. Sfatul nostru este: Hrănește vaca cu îmbeșugare și o tractează cu blîndeță și răbdare. Dacă nici așa nu ar merge, atunci una din două: hrănește vițelul în chip măestrit, dându-i să sugă laptele nemijlocit după muls, sau vinde-l la măcelar, mai ales dacă și așa nu ar fi acătărea.

Întrebarea 151. Unul din prietini mei ar cumpăra bucuros o cassă de bani eftină, fie și întrebuintată. Vă rog deci să mă vestiți în prețuita „Foaia Poporului“, nu cumva se află în Sibiiu sau și aiurea cineva, care ar avea de vîndut o asemenea cassă?

I. P. preot

Răspuns. Acum odată nu știm să se afle aici casse vechi de vînzare. Rămâne dar' să se adreseze „prietinul“ D-tale la domnul Ioan Hodos, unicul fabricant român de casse, locuitor aici. De cumva n'ar afla ce cauză, atunci să se adreseze la S. Berger în Viena, Wipplingerstrasse nr. 36, unde se vînd casse întrebuintate, așadar' eftine.

Întrebarea 152. Binevoiiți a răspunde în mult prețuita noastră foaie la întrebările următoare:

Am un fênaț de vre-o 5 cară de fên. În săptămânile trecute s'a descărcat aici un povoiu cu grindină, care mi-a înecat fênațul. Cu ce soi de sămințe ar trebui să-l seamăn, spre a prăsi nutreț pe seama iernii și să în-timpin încâtva paguba ce am avut?

Economii fruntași de aici bucuros am cere comasația, dar' în lipsa de povețe nu ne prea încumetăm. Vă rog deci a ne sfătui: să cerem comasație sau să ne chinuim ca mai-nainte?

N. Paladie, proprietar.

Răspuns. Neapărat ar fi fost să ne fi împărtășit pe larg, dacă și încât fênațul a

fost înămolit (înoroit). De cumva pajistea a fost și a rămas, măcar încâtva încheată și revărsată cu o pătură nu tocmai groasă de nămol glodos, atunci seamănă floare bună de fên și o îngroapă cu grebla, mai ales pe unde erburile n'au apucat să răsbată. Pe unde fênațul s'ar fi înămolit cu totul, așa că erburile ar fi îmbrăncit pentru totdeauna, nu rămâne decât să pregătești locul cu plugul și să sameni fără amănare mazărice, mohor, meu (mălaiu) sau și cucuruz timpurii, care apoi se poate cosi pe seama vitelor.

Pentru de a ne rosti asupra comasației cu hotărfre și în deplină cunoștință de cauză, ar fi de lipsă să cunoaștem din fir în pînă împrejurările economice locale. În lipsa acestor cunoștințe, nu ne putem rosti decât în treacăt, eată-cum: Priincioasă și vrednică de recomandare este comasația unde pășunea comună ajunge pe seama vitelor și mai ales unde hotarul de comasat nu prezintă deosebiri economice tocmai mari și comasarea însăși se îndeplinește cinstit și fără de a părtini pe unii în paguba celorlalți. Adăogăm pe scurt, că în aproape toate comunele, care au comasat anii trecuți, economia a mers și merge propășind cu pași repezi. Bucuros vă dăm povețele cerute în ale comasației, dacă mai întăiu ne veți fi lămurit cu deamăruntul asupra tuturor împrejurărilor economice locale.

Întrebarea 153. Am 2 tauri de câte 4 ani. Timpul fiind răcoros și ploios, aș voi să-i jugănesc (curăț). Vă rog a mă sfătui: Pot să-i jugănesc acum fără a mă expune primejdiei?

N. Jurca,
metalurg.

Răspuns. Tăurecii ar trebui jugăniți la vîrsta de 5—6 săptămâni și nu vara în toiul muștelor, ci primăvara sau toamna mai tîrziu pe răcoare. De altcum jugănirea isbutește și la tauri mai bătrâni, însă numai dacă operația se îndeplinește prin un măestru priceput și cu deosebită îngrijire. Ranele se vor unge cu unt proaspăt. Așa fiind, rămăi în așteptare până la toamnă și nu te încrede în cărpaci, ci ia în ajutor un veterinar sau alt om a ceea iscusit. De cumva nu te-ai încumeta, îngrășe taurii pe seama măcelarilor sau deprinde-i la jug.

Întrebarea 154. Vă rog să-mi recomandați prin „Foaia Poporului“ o carte bună și populară de stupărit, cuprinzînd învățături despre coșnițele vechi și noue. Totodată mă rog să-mi spuneți, dela cine mi-aș pute cumpăra o coșniță mobilă de felul cel mai nou.

Adrian.

I. Lazar.

Răspuns. Dacă ai fi cetit cu destulă luare aminte „Economul“ nostru, ai fi cruțat întrebarea și noi răspunsul. Cetește deci răspunsul la întrebările nr. 62, 86 și 88 din „Foaia Poporului“ a. c.

Întrebarea 155. Am fost moștenit o oglindă și o icoană înzestrate cu pârcaie aurite, de o rară frumseță. În cursul vremilor, pârcaiele s'au murdărit așa că trebuesc curățite. Am cercat cu apă rece și săpun, dar' n'am isbutit. Vă rog deci să-mi împărtășiți, ce ar fi de făcut?

S. Cristea,
proprietar.

Răspuns. Spală pârcaiele cu un petec moale și curat de în, înmuiat în apă caldă, în care s'a fost pus spirt de țipirig (sal-miac), câteva picături.

Anunți

Directiunea cassei de credit și economii din Apoldul-superior aduce la cunoștința P. T. publică ca cu începutul 1-unei Iulie 1894, cassa va fi deschisă, atât pentru depuneri de capitale, ridicări și solviri de împrumuturi cât și pentru domniile acționari, în toată săptămâna numai: Martii, Joi și Sambata dela oarele 8-12 a. m. și 2-6 p. m.

Apoldul-superior, 12 Iunie 1894.

[1466] 1-3 Cassa de credit și economii:

CĂRȚI

La librăria "Institutului Tipografic" din Sibiu se află următoarele cărți:

- "Memorial", Arhiep. și Metro-polițar Andreiu baron de Șaguna, de Nicolae Popa H. 1.30
- "Bate la ușa", de Carmen Sylva " 1.10
- "Domenich Pablo", de Carmen Sylva " 0.28
- "Povestile Banatului", de Cătălina " 0.30
- "Trăvnițe", 100 piese Slovacăști. Volum. I și II a 1 H. 50 cr. " 3.-
- "Izvoade", de Demetrescu " 4.40
- "Homo-Sum", roman de Ebers " 4.40
- "Literatura populară română", de Gaster " 2.75
- "Studii Critice", de Ghera. Vol. I și II a 2 H. 20 cr. " 4.40
- "Se auzim, toaste Memoriile din timpul războiului", de Georgescu " 0.25
- "366 Anecdote și glume", de Ghega " 1.10
- "Poessii", de Nicolae Iargă " 1.10
- "Lascar Viorescu", o iconă a Moldovei din 1851, de Kotzebu " 2.20
- "Din Moldova", schițe de Kotzebu " 1.10
- "Flora din Firenze", de Livescu " 0.55
- "Cerșitorul", dramă în 2 acte

Franz Joh. Kwizda.

Fluidul de restituțiune

al lui **KWIZDA**
 apă de spălat pentru cai. Prețul unei sticle 1 H. 40 cr. v. a.

De 30 de ani întrebuințată în grajdurile curții și ale militarilor și civililor, pentru întărire după strapăte mare, la scrișturi, înțepături, năsea muschilor etc., face caii să presteze mult la trainare.

Liferant al curții reg. române.

Se se observe bine
 marca și se se
 ceară exclusiv
 fluidul de restitu-
 tiune a lui
Kwizda.

Farmaia cernaia
 Kornenburg 1. Viena.

Se capătă în
 toate farmaciile
 și droguerile
 din
 Austro-Ungaria

"VICTORIA"

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.
 Sediul: ARAD, casa proprie, str. principala nr. 2.
 Intemeiată la 1887.

Capital de acții H. 300.000; Fond de rezervă H. 70.000.
 Primesse depuneri spre fructificare, după care solvește 5%
 interes fără privire la termenul de abdicere.
 Darea de venit după interes încă o solvește institutul separat.
 După starea cassei, depuneri până la H. 1000 se restituiesc
 îndată la prezentarea libelului fără abdicere.
 Depuneri se pot face și prin posta și se efectuează momentan
 după sosirea comandii.

Directiunea institutului.

[1418] 4-7

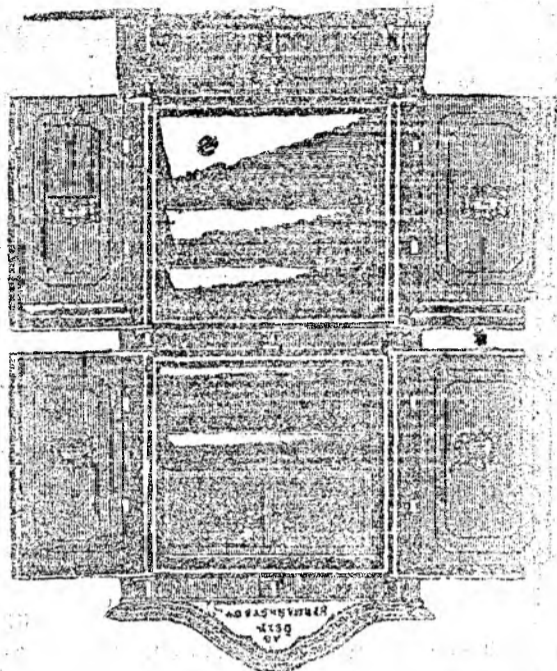
Cassetele și cassettele sale de fier pentru păstrat bani, cărți și documente

de construcție proprie a ei și putând fi deschise numai de cumpărătorul însuși. Diferite forme și mărimi, cu prețuri mai ieftine, decât asemenea produse din alte fabrici.

CASSETTE

[387] 7-

Prețuri curente ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

Existând de 12 ani, premiata cu mai multe distincțiuni a lui
A. Geza ÖSZY,
 Quergasse Nr. 39, SIBIU,
 Hechtgasse Nr. 40.
 recomandată

Fabricat în țeară!

Ces. și reg. privil.

Prima fabrică de casse ardelenască.

O nouă invenție însemnată pentru agricultori.

COROANA TUTUROR COASELOR

Indispensabile pentru fiecare econom sunt

[1227] 9-12

COASELE KRONEN PATENTATE

cu aparat de înțepenit inventat de nou.

Aceste **coase**, fabricate din **cel** e protecția legală a ministerului ces.

Modul de înțepenire de până acum al coasei de coadă are desavantajul, că aceasta se făcea prin verigi, scoabe sau șurube, făcute de un faur sau lăcătar, ceea-ce e împreunat cu spese și pierdere de timp, fără-ca prin aceasta înțepenirea să fie dăinuitoare, pe lângă aceea și coada se ruinează repede, lucru bine cunoscut fiecărui econom.

Toate aceste neajunsuri se pot înlătura prin noul aparat de înțepenit,

4. Aparatul de închis durează în veci, deasemeni coada, aceste trebuie așadar' numai odată cumpărate, deși tăișul după folosință de ani de zile trebuie înlocuit cu altul nou.

mai fin oțel alb și se bucură reg. austriac și reg. u. de comerț.

patentat prin privilegiu în Austro-Ungaria, aparat recunoscut de toate a autoritățile specialiste din monarhie.

1. Înțepenire simplă, ieftină, repede și strînsă a coasei, după-cum arată desemnul din stînga.

2. Coasa se poate ușor și repede muta, așeza mai jos sau ridica mai sus.

3. Coasa se poate închide comod ca un briceag și după-cum arată desemnul din dreapta, se poate purta fără pericol.

Numai 40 cr. Un aparat de înțepenit
dimpună cu îndrumarea de folosire

potrivindu-se la ori-care din coasele numite și la ori-ce coadă.

Fără seamăn în privința calității și unice sînt

Coasele Kronen patentate de oțel alb

Cine folosește odată această coasă, acela nu va mai cumpăra alta, deoarece coasa Kronen patentată e coasa favorită a ori-cărui econom, renumită prin:

1. Manuare foarte ușoară, elasticitate și formă frumoasă.
2. Tăiș ascuțit ce ține vecinic, pentru-că e de două-ori întărit, nu se tocește nici-odată.
3. Bătută odată coasa, ține mai multe zile, chiar și în cea mai tare iarbă de munte.
4. Se poate cosi. cu o singură ascuțire cu gresa, circa 120—130 pași în cea mai deasă iarbă.

Furnizez aceste coase sub garanție, pe lângă ramburs sau trimiterea banilor anticipativ, postă sau cu trenul în următoarele 5 mărimi cu prețurile următoare:

Mărimea:	70 ctm.	75 ctm.	80 ctm.	85 ctm.	90 ctm.
Prețul:	90 cr.	95 cr.	fl. 1.	fl. 1.10	fl. 1.20

40 cr. La fiecare coasă și mâner de lemn
Un aparat potrivit de înțepenit
dimpună cu îndrumarea de folosire. **40 cr.**

Excelente **grese** à 15 cr., mai fine 25 cr., cele mai fine 35 cr. pro bucată.

Mânere și nicovale de bătut coasa pe ales 50 cr. bucata.

Adeverință de garanție.

Pentru tăiș excelent garantez prin aceasta, pentru fiecare coasă care nu taie bine restituu banii.

I. Fekete.

Se pot comanda singur numai la

Iuliu Fekete, Viena, V. Bezirk

Agent general pentru monarchia austr-ung. Wien V., Rüdigerasse Nr. 1/13.